

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

Caput decimum tertium. Carolus V. Imperator in Germaniam proficiscitur:
videt, audit & damnat Lutherum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

mystici Ecclesie ædificij basis sit & fundamentum, sic vt vno conuulso aut mutato articulo, reliqui omnes eadem fortunam subeant, vt Illustriss. Cardinalis Bellarminus in Præfatione primi Tomi erudite ostendit.

V. Audi quid hanc in sententiam Gallus (a) quidam elegantis ingenij & doctrinæ homo dixerit. Quando noua Lutheri dogmata, ait, magni fieri passim ceperunt, vidimus vestrem nostram Fidem disputationibus & argumentorum collationibus valde concussam: & facile apparebat huius morbi principium mox in execrabilem Atheismum declinaturum. Sunt enim homines eius natura, vt quum res suis ipsorum ponderibus & ratione diiudicare nequeant, specie earum & communi quodam errore facile abripiantur. Quamprimum certe quæ inducitur, vt opiniones seu dogmata, qua in magna prius habuit veneratione, qualia sunt qua ad salutem spectant, contemnere quodammodo ac discutere ausit, adeoque Fidei sua articulos in dubium & ad trutinam reuocet; idem statim de cæteris quoque Religionis capitibus nec plus auctoritatis nec fundamenti habentibus, dubitare incipiet; omnesque persuasiones vel à legum auctoritate, vel antiqui moris reuerentia animo impressas, tamquam tyrannicum iugum abiciet, cum proposito nihil posthac se recepturum aut crediturum, nisi quod prius ipse ad sui iudicij normam exegerit, eis, conueniens iudicabit. Sic ille veritatem turbans, medijs mendacij turbis sese immiscet, Nec minus docte atque appositè eadem de re Clemens Alexandrinus inquit, Veritatem rem arduam, ac difficilem esse eius inuestigationem, vnde facile hæreses nascantur, præsertim in hominibus ambitiosis, & sui ipsorum amore agris, qui sibi aliisque persuadent se intelligere illud quod tamen numquam didicerunt; nec scientiam, sed falsam scientia habent persuasionem.

VI. Hoc loco facere non possum quin in hostium castra paullulum concedam, non vt transfuga, sed vt explorator, & vnus Centurionum Magdeburgensium notabile dictum, tamquam rosam è spinis, decerpam. Ait ille, malas artes & fraudes qua contra veram religionem adhibentur, similes esse cuneo: cuius acies tenuis admodum est, lignoque infixus, haud ita magnam fissuram facturus videtur: at vbi in rimam adigitur, paullatim hiatus ampliore facit, donec tandem vel maximam trabem omnino diffindat. Primam cunei huius Lutherani fissuram ait Cardinalis Hosius fuisse de Indulgentijs disputationem. Secunda latior multo fuit & profundior, Communicatio scilicet laicorum sub vtraque specie, & clericorum matrimonium. At Augustana Confessio que

que postea sequuta sunt, tantam dederunt fissuram achiatum, vt nisi Deus propitius nos respexisset, numquam tam grandis hæc fissura rursus coalescere, & ad pristinam integritatem redire posse videatur. Sed quemadmodum Milo athleta, quum nimia virium fiducia arborem in media parte hiantem diducere vellet, brachijs, redeunte ad se arbore, hinc inde constrictis, & deficiente conatu retentus, lupis esca fuit: sic quamuis hæreticus hic gladiator, alijque non minus validam quam antiquam Ecclesie arborem discindere annexi sunt, numquam tamen totam eam conuellent; sed spes est potius eam pristina vnitaterursus coalituram, cum perpetua ignominia & ruina eorum qui diducere eam ac diuidere sunt conati.

CAROLVS V. IMPERATOR
in Germaniam proficiscitur: videt, audit
& damnat Lutherum.

CAPVT XIII.

ARGVMENTVM.

- I. Imperator ad compescendam Lutheri insaniam in Germaniam proficiscitur.
- II. Ad eum Lutherus se confert.
- III. Quid præsertim imperatore actum.
- IV. Imperator Lutherum damnat.
- V. Lutheranos inuadit Spiritus rebellionis.
- VI. Lutheri cum Treuirensi Archiepiscopo colloquium.

QUATUOR iam circiter labebantur anni, ex quo Lutherus Ecclesiam turbare cæperat, cum iam Nobilitatem Germanicam in arma conuicauerat, edito scripto de grauaminibus Nobilitatis plane sedioso ac furioso, Item libro de libertate Christiana ad 6. Septemb. cum ei suppetias tulit etiam scribendo Vlricus Hürtenius Nob. Franco, qui acerbum scriptum contra Romanistas euulgauit, vt contra Tyrannos pro Luthero, & mox Rithmum (Tit. *Ulag vnd Wermanung*) seditiosissimam & furiosissimam. Coronabatur sub id tempus nempe 10. Nou. Carolus V. Aquisgranis, & aderat Imperatori Fridericus Elector Saxoniz, cum damnationis Romanæ sententia Wittebergæ aduenit, qui monitus 18. Nou. ad Academiam VVittebergensem rescripsit perplexus, magis tamen Luthero fauens, quem ei fauorem instillauerat Brasimus Louanio à Friderico euocatus, & consultus de Luthero, qui ita patrocinatus est Luthero, ut deinceps Elector Apostolicos Nuntios aduersus Luthera Montanus. theorum

therum noluerit audire. Cum igitur coronatus in Imp. Romanum Carolus Hispaniarum Rex, iuuenis non minus generosus quam Christianus & Catholicus, ex inferiore Germania, vbi tunc erat, in Germaniam superiorem proficisci, nouum hunc Prophetam audire, eiusque insaniam, quæ magnum malum Christianæ Reipublicæ minabatur, compefcere statuisset, à Pontifice, qui in hunc finem Hieronymum Aleandrum ad eum ablegarat, præcipue incitatus Comitia VVormatiam indicta fuerunt ad seq. Anni initium futura Circa id tempus Lutherus librum suum De Ecclesiæ Reformatione, eidem Imperatori dedicarat, in quo valde se humiliat, & S. Athanasij exemplo, ad pedes ipsius tamquam ad aram & asyllum se prosternit, *per omnia sacra obsecrans, vt vim inimicorum, qui persequi ipsum non cessarent, omnesque conatus ad extinguendū una cum ipso Euangelium dirigerent, à se depellant.* Sic ille loquebatur, sic scribebat: tum omnes contentiones quæ inter Pontifices & Imperatores olim intercesserant, ac præcipue de Neapolis & Siciliæ regno, velut è sepulchro rursus protrahebat: iuuenem hunc Principem vehementer exhortatus, *vt ne auctoritatem suam eripi sibi ac pedibus conculcari patiretur, vt qui non minus iuris & imperij in clericis quam reliquos haberet, quos illi male Laicos appellarent: quum per Bapismum consecrati omnes & sacerdotes facti sumus.* Hoc modo Lutherus in bonam Caroli gratiam & fauorem insinuare se studebat: vt que ijs quæ scripserat, pietatis, deuotionis & sanctitatis opinionem conciliaret, omnium paginarum frontispicijs Iesv nomen præfigebat; interim vnice illud spectans vt Imperatorem cum Papa committeret, quod effecturum se non semel iactârat, eo præcipue confusus, quod Imperatorem alieniori esse à Leone animo speraret, vt qui eius electioni quantum poterat obliuisset. Quæ tamen spes valde illum fefellit: quod Religiosus hic Princeps suas iniurias insuper haberet, vt quo Deo illatas vindicaret. Luthero iã ante non leuè terrorem incusserat, quod Imperator in omni ditione sua Belgica libros ipsius cremari iusserat: quod etiam in quibusdam ciuitatibus Imperialibus, vt Colonia ac Moguntia, factum fuit. Porro Fridericus Saxonie Dux vbi accepit Imperatorem VVormatiam proficisci, magnis itineribus & ipse eodem contendit, vt prius Imperatorem salutaret, ac in meliorem de Luthero sententiam adduceret, quæ sanctæ vitæ atque doctrinæ hominem esse asseuerabat. E contra Hieronymus Alexander Pontificis

Legatus, XL. articulos è Lutheri libris excerptos, & hæreseos iam olim à Concilijs damnatos, in frequentissimo Principum ac Statuum Imperij confessu, recitauit: atque hoc effecit vt alter alterum intueri, & contra Lutherum eiusque fautores murmurare inciperent. Quod vbi sensit Dux Fridericus, declinandæ inuidiæ causa dixit, *Eos articulos non esse Lutheri, sed in eius odium ab aduersarijs confictos; neque librum illum De captiuitate Babylonica ex Lutheri officina prodisse, sed supposititium esse.* Ex aduerso Aleandro ipsissimos hos Lutheri esse factus afferente, ac re ad alterationem delapsa, visum fuit Imperatori ac Principibus, Lutherum ipsum accersendum esse, ne inauditum se damnatum esse quæri posset. Lutherus accepto celeriter eius rei nuncio pelli suæ ante omnia consultum voluit, eoque saluum conductum non Imperatoris tantum, sed Imperij quoque Principum manu signatum petiit. Annon vero digna hæc cœlitus ad perditam restaurandam Christianam fidem, misto Prophetâ videtur constantia? Illi olim prisce religionis Antistites, tyrannos adituri, & in ipso quasi Sathanæ sterquilinio Euangeliū prædicaturi, an vllam vitæ suæ securitatem expetebant? Certe tantum abest, vt honestam eius perdendæ quæsierint occasionem. Sic igitur pro vnus Monachi saluo conductu publicæ expeditæ sunt & signatæ litteræ; adiecta ista conditione, *vt Lutherus in itinere neque concionaretur vsquam nec scriberet; misusque est VVittebergam Imperialis caduceator, qui cum VVormatiam deduxit, comitantibus Iona Ecclesiæ VVittebergenfis Præposito, D. Schurffio Iuriconsulto, & Amsdorffio, quem postea Lutherus primum & vltimum sua manu Episcopum consecrauit, vt suo loco infra dicetur.*

II. Ad hanc famam viz passim & compita quicumque iter faciebat Lutherus ingenti hominum multitudine Monachi huius (cucullo enim tunc adhuc indutus erat, quem Anno MDXXIII. demum abiecit) videndi desiderio accurrentium, complebantur. Ipse Lutherus curru in modum lecticæ facto & umbroso vehebatur, non iam vti olim quando ad Legatū proficiscebatur, pedibus suis inequians. In diuersorij multa propinatio, læta compositio, Musices quoque gaudia, adeo vt Lutherus alicubi sonora testitudine ludens, omnium in se oculos conuerteret, velut Orpheus quidam aut Amphion, sed rarus adhuc & cucullatus, eoque mirabilior. Non hoc

H 2

orna-

a Bzouius in Annal. An. 1521.

ornatu Fr. Thomas, de quo supra, vitia reprehendendo & rebellionem Lutheri prædicendo, varias regiones obiens, incessit vilissimo, vestitu duro & aspero, pera denique, in qua omnis eius erat suppellex, contentus. Quamuis autem ea lege saluum conductum Cæsari dedisset, ut in itinere nullibi concionaretur aut scriberet: Erfordiae tamen Dominica in Albis, contra Peregrinationes religionis ergo, Vota, & alios Catholicæ Ecclesiæ ritus publice prædicauit: Gaspare Sturmio caduceatore conueniente, & sedulo omnia quibus Lutherum oblectare posset, providente. Certe Lutherum data fides iure quam optimo reuocari potuisset, ut qui prior legem sibi præscriptam violasset. Qui enim contra legem delinquit, eius beneficio indignus est. Sed cum caduceator ille fidem & Ecclesiæ proderet, Deus suæ sponsæ deesse monendo noluit, nam templum, in quo Lutherus concionabatur ruinam minari visum fuit, cum terribili cōsternatione erumpere conantium, ut Dresserus, eiusdem cum Lutheri opinionis, testatur testis oculatus.

III. Venit ergo WORMATIAM, hoc modo & hoc comitatu quem diximus Lutherus, die xvi. Aprilis Anno MDXXI. cum pridie nempe 15. Aprilis Parisijs Lutheri libri fuissent damnati. (a) Et ad Imperatorem introductus, ac humaniter, ne terrorem causari posset, receptus 17. April. monitus is tunc fuit, ut omnis ambagibus, ad qua sita tantum responderet. Tum Eccius vir tam Theologiæ quam Iuris prudentiæ peritissimus, Treuirensis Archiepiscopi Officialis, Cæsaris nomine Lutherum primo Latine, deinde ut ab omnibus intelligi posset, Germanice rogauit, uti tum libros hæcenus sub ipsius nomine vulgaros pro suis haberet, & quod in iis continetur defendere veller. Tum Lutherus simulans se Imperialis illius Maiestatis intuitu percutsum, vel potius sua ipsius conscientia perturbatus, aliquantulum obmutuit: deinde paulum recollecto animo, libros suos titulo tenus recitatos agnouit & nunquam abnegaturum dixit: verum quum defensio eorum vel reuocatio, quæ ijs continentur res sit tanti momenti, spacium deliberandi petere. Ad hæc Eccius: *Es sit Martine, ex mandato Cæsaris satis intelligere potuisti ad quid accersitus sis, eaque de causa indignus cui longior cogitandi mori datur. Cæsarea tamen Maiestas ex innata sibi clementia diem unum indulget meditationi tuæ, ut eras ad eandem horam hic compareas, ea conditione ne scripto sententiam tuam proponas, sed ore exsequaris.* Obseruet hic Lector

Luthero fuisse catalogum librorum suorum exhibitam, inter quos & ille fuit De captiuitate Babylonica agnitus, quem Dux Lutheri esse negat, ut vel hinc appareat inordinatus & cæcus Enderici Electoris affectus in causa Lutheri. Postero die 18. Aprilis ad conseruitam horam reductus Lutherus, videns se in tam illustri cœtu stantem qui antehac in monasterio educatus fuerat, quasi pudore suffusus (qui tamen in eius fronte nunquam, sed potius summa temeritas & audacia domicilium habuit) rogauit Imperatorem ac Principes, ut si vel verbis vel moribus tam illustri consessu parum dignis vteretur, id sibi ac vitæ generi in quo meliorem ætatis partem consumpsisset, condonarent. Deinde longam ac prolixam orationem Latina linguâ exorsus est, vndique ad Auditorum fauorem sibi conciliandum conquisitis Rhetoricis coloribus distinctam; iam blandiens Principibus, iam terrenis scripturarum exemplis, de Regibus Egypti, Babylonis & Israel, longè admodum petitis. Producto hoc modo, & quidem extra lineam, ut dicitur, in duas fere horas sermone, Eccius qui è vultu Imperatoris & Principum molestantiam quam è tam longa haurirent oratione perceperat, interpellans: *satis, inquit, Lutheri, verborum est. Nihil attinet Cæsaris ac Principum animos tam prolixa oratione fatigare. Ad hoc tantum quod heri ex te quaesitum fuit, simpliciter responde.* Tum Lutherus: *Nisi conuictus fuerot testimonijs scripturarum aut ratione euidentibus (nam neque Papæ neque Concilij solis credo, quum conlittera errasse sapius, & sibi ipsis contradixisse) reuocare neque possum neque volo quidquam.* Deinde distinctionem librorum a se scriptorum fecit, seque veritatem uti eam è s. scriptura hauserat, docuisse præfata esse contendit, obrecto omnibus hæreticis, qui ante fuerunt, vtitato clypeo: protestandas, se minime contumacem futurum; sed errores suos ipsum damnaturum, si quid cum verbo Dei pugnans docuisse foret conuictus. Et quemadmodum Oracula dæmoniorum ambiguis olim verbis concepta erant, ut varia ac multiplici explicatione ad quemcumque euentum trahi possent: sic Lutherus ad quaestiones sibi ab Eccio propositas aperte nunquam respondere voluit, ut scilicet vndique effugium haberet. Hoc quippe in Arrii schola didicerat, qui quanto magis urgebatur, tanto magis animi sensus ambiguitate velabat.

a. Authores apud Vlenbergium citati in vita Lutheri.

velabat, Socrate teste. (*) Fateretur quidem Lutherus in Papam & Ordinem Ecclesiasticum se vehementiorem quam deceat, fuisse; nec tamen in hoc quoque quiddam retractare velle, ne hoc ipso multorum insolentia fenestram patefaciat. Ad causam suam defensionem se illud seruatoris nostri dictum sibi sumere: *Si male sum loquutus, testimonium perhibe de malo.* Et velut Imperator Theodosius olim ex hæreticis eandem ob causam conuocatis, initio statim rogauit, *Annon prisci Patres & maiores Fides unitatem & veram doctrinam seruassent;* vt scilicet sua ipsorum confessione eos iugularet sic Lutherus eodem gladio ab Imperatore rumpitur fuit. Sed quemadmodum illi (vt iudem testantur Historici) ambiguis & contrarijs etiam responsis Theodosii interrogationem eluserunt, ne si veros illos & irreprehensibiles Pastores fuisse faterentur, eorundem doctrinam probare necesse haberent: ita Lutherus queque Patres illos & totam antiquitatem plurimum se venerari dixit, ita tamen vt errare eos posse, atque errasse non semel agnoscat. Instanti deinde Eccio, & vniuersalem Ecclesiam, cui Spiritus S. semper assistat, consensum ac infallibiles Dei promissiones vrgenti, Lutherum que reprehendenti quod pars & iudex esse vellet, spreto omni tam Pontificum quam Conciliorum auctoritate Lutherus respondit, iudicem se alium non recepturum quam solam S. Scripturam. Tum Eccius conuersa ad Imperatorem oratione, idem dixit quod S. Hilarius ad Constantium Imperatorem olim dixisse fertur, (b) *Nullum scilicet unquam fuisse hæreticum, qui non hæresin & blasphemias suas pro S. scriptura verbis vendidit.* Solent quippe hæretici, vt idem S. Doctor alibi dicit, *verborum celestium simplicitatem ad sensum voluntatis suae, non vero ad Decretum Veritatis accommodare.* Hæresis ex sensu, non ex scriptura nascitur: & sensus est: non verbum, quod in crimen vertitur. Et profecto res omnibus qui aderant nimis quam miranda fuit, vnum Monachum tantæ reperiri confidentiæ ac præsumptionis, vt omnibus Concilijs adeoque ipsi Ecclesiam signenta cerebri sui præferre auderet, ac solus sapere videri vellet, nec vultu ille fero alijsque gestibus animi calorem atque elationem celare poterat. Quidni vt in hoc quoque omnium qui ipsam antecesserunt, hæreticorum veligia sequeretur: qui quando inexplicabilibus laqueis inretitos se senserunt, hac potissimum ratione sese extricare atque euadere conati sunt. Tantus quidem Antiquitatis consensus, tanta tot sanctissimorum

virorum & Doctorum Ecclesiam auctoritas cor & conscientiam eius assiduis moribus rodebat. *Difficilis sane, inquit alibi, (c) res est, tot saeculorum auctoritatem conuellere, tot ac tantorum hominum iudicij se opponere.* At saepe sibi cor tremulum palpasse, & reprehendens obiecit: *Tu solus sapi? Anne hætenus errantur & errant vniuersi? Tot ne saecula in tenebris & ignorantia iacuerunt?* Sed audi dignam hominæ conclusionem, *Protestor, inquit, contra eos qui tamquam fatui insensati contra me vociferantur quod contra Ecclesiam consuetudinem & omnes Patres doceam, me nihil omnia ista facere.* Et hoc quidem modo ferus hic homo & arrogans ab Eccio coram Imperatore & Principibus in summas angustias redactus, euadere tentabat: suo exemplo verissimum illud Sapientis dictum esse ostendens, *Maximam stultitiam esse sapientia persuasionem.* Totus vero hic congressus nihil aliud fuit quam quædam Eccii & Lutheri altercatio, qui in sua opinione pertinaciter persistebat, nec vlla vel ratione vel auctoritate vel traditione dimoueri se patiebatur. *Quin idem gaudere se dicebat, (Sleidano ipso testante) quod videres Euangelium suum tot turbis occasionem dedisse: quum Christus ipse prædixisset hanc Euangelij esse concitacionem, vt etiam inter cognatos & consanguineos pacis ac concordia vinculum soluat.* Imperator Carolus Lutheri contumacia offensus, post die ad Principum & Procerum conuentum sententiam suam propria manu scriptam misit: quam integram hoc loco inferere visum est; a Sleidano pari fide, qua Edictum eiusdem Imperatoris, quo Lutherus & doctrina eius damnantur, omisam. Sic vero habet.

IV. *Vobis constat, genus me ducere à Christianissimis Imperatoribus, à Nobili natione Germanica, à Catholicis Hispania Regibus, ab Archiducibus Austria, à Ducibus Burgundia; qui omnes Ecclesiam Romanam filii ad mortem usque fideles persisterent, semperque Catholica fidei, sacrarum Ceremoniarum, Decretorum, Ordinationum, sanctorum morum, pro honore Dei, pro fidei augmentatione, pro animarum salute, defensores fuerunt. Qui quidem facti sancti, Nobis ex institute Naturæ iure, que ipso hereditario, sanctus quas diximus Catholicas observationes quasi per manus traditas reliquerunt, vt eorum exempla sequuti viueremus, & in iis etiam moremur. Atque ita Nos, utpote qui Maiorum nostrorum veri imitatores sumus, diuina fauente gratia, tenore eodem*

H 3

a Hist. Tripar. lib. 4. cap. 10. b Lib. 2. ad Const. lib. 2. ad Trin. c Libro de abg. Miss. in Praef.

dem ad hunc usque diem viximus. Ego itaque hac de causa tueri decreui quidquid ipsi Prædecessores mei & quidquid ego ad præsens usque obseruavi: id vero præsertim & ante omnia, quod per ipsos Prædecessores meos tam in Concilio Constantiensi quam etiam in alijs decretum sancitumque est. Quoniam vero constat Fratrem vnum tantum sua quadam opinione deceptum, hallucinari, qua contra totius Christianismi sententiam est, tam eorum qui ante acta tempore Nos supra mille annos præcesserunt, quam eorum qui nunc viuunt; ex cuius quidem opinionis ostentatione vniuersum Christianum orbem in errore semper versatum esse videretur: ea propter decreui omnino regna omnia mea, Imperium, Potentatus, amicos meos, corpus & sanguinem, vitamque & animam meam exponere, ne prauum hoc inceptum proferpat vltterius, propterea quod Mihi magno de decori cederet, atque etiam Vobis, qui nobilis & maxime celebris estis Germania Natio: quibus id ad honorem, auctoritatem & prærogatiuam accessit ex priuilegio, vt præcipui iustitia obseruatores Catholicaque fidei defensores & protectores habeamur. Quod si qua nostris temporibus non solum hæresis, verum etiam hæreseos suspicio, aut vlla Christiana religionis imminutio in cordibus hominum relinqueretur, id successoribus nostris perpetua vituperationi foret. Audito itaque pertinaci responso, quod hesternæ die in nostro omnium conspectu Lutherus dedit, meam ego vobis sententiam testatam facio, poenitere me moræ, qua contra ipsum Lutherum & falsam eius doctrinam procedere distuli; eoque hominem quidquid dicturus sit, non amplius audire decreui. Mando ergo vt quam primum ex Mandati præscripto reducatur, caueatque ipse ex conditionibus in saluo conductu præscriptis, ne publicas conciones habeat, ne populum falsam doctrinam suam vltterius doceat, ne denique operam vllam det vt boni quidquam vllibi excitetur, aut motus fiat. Et sicut præfatus sum, constitui me accingere ad procedendum contra eum, vt aduersus notorium hæreticum æquum est procedi: simulque à Vobis exigo vt in hac causa tamquam boni Christiani decernatis quod debetis, & vt mihi facere promisistis. Scripta hæc manu mea die XIX. Aprilis MDXXI.

V. Cæsaris hæc contra Lutherum hæreseos damnatum sententia, vt à bonis & Catholicæ religionis amantibus summo applausu excepta fuit; ita Lutherana scabie infectis murmurandi in occulto & eriminandi causam dedit; ita vt noctu passim valuis illud inferberetur: *Va terra cuius Rex puer est.* Tum etiam scedula affixa fuit, in qua singebantur CP. Equites Germani Cardinali & Archiepiscopo Moguatiño, qui per Germaniam

inter Imperii Principes Decanus est, bellum indicere: in cuius scedula sine apposita legebatur vox ipsa feditiosa Germanica *Vundtschuch!* quæ significat fedus populare, seu potius coniurationem contra superiores. Eodem tempore quo Imperator VVormatiæ contra Lutherum sententiam tulit, Sorbonæ Parisiensis Lutheri articulos Lipsiæ disputatos condemnauit, vt Cochläus restatur, qui comitiis his VVormatiensibus interfuit; Huius vero sententia sic se habet. Sollicite, inquit, per nos examinata, & maturius considerata vniuersa doctrina Lutherano adscripta nomini, & ad plenum disussa: exsecrandam illam erroribus scatere certo deprehendimus & iudicauimus, fidem potissimum contingentibus & moribus: quodque simplicis populi seductiua sit, omnibus Doctoribus iniuria, potestati Ecclesiæ & Ordini Hierarchico impie derogatiua atque in Spiritum sanctum blasphemata. Et ideo veluti Reipublica Christiana perniciosam censemus omnino exterminandam, ac palam vlticibus flammis committendam: auctorem vero ad publicam abiurationem modis omnibus legitimis compellendum, & c. Hoc modo Academia Parisiensis Lutheri doctrinam post Colon. & Louaniensem diris deuouit, quas vniuersitates oportebat in Consilium adhiberi cum de Luthero agebatur, ad has enim miser ille appellauerat, itaque in eo à nonnullis peccasse notatur Imperator, quod tam celebrium Academicarum sententias non prius exquifuerit quam Lutherum ad se vocaret, vt tanto iustiores condemnandi eum, qui ad illas ipsas antea prouocauerat, causas haberet: tum etiam quod aliunde doctos Theologos ad conuincendos Lutheri errores non accersiuert. Sententia hæc Sorbonæ Parisiensis Lutherum fere ad insaniam redegit: quam publico scripto deinde testatus est. Tum etiam in Saxonia prodigiosus fetus natus fuit, Vitulus Monachi cucullo intorti species quem alij Saxonix Minotaurum appellarunt, alij Vitulo Monachum, quo sine dubio nouum hoc Monstrum ac tot Monstrorum parens fuit portentus.

IV. Treuirensis Archiepiscopus, incendium hoc restringere cupiens, Lutherum priuatim ad se euocatum quam humanissime admonuit, vt ab errore desisteret, ac Conciliorum decretis sententiam suam submitteret. Ille vero tergiuersatus, Constantiensis in primis Concilij decreta reiciebat, quod Ioannem Hussium condemnasset, eo quod Ecclesiam definiisset cœtum Prædestinatorum. Tum Treuirensis, omnibus remotis, priuatim

uatim quomodo huic morbo tam graui medendum sit, ab eo exquirat. Ille quod Gamaliel quondam suasisset Phariseis atque Scribis, optimum esse consilium, neque Deo repugnandum esse dicit: *Si enim, inquit, à Deo hoc est quod cœpi, frustra repugnabunt homines; si ab hominibus, facile dissipabitur.* Verum sane Vaticinium: quum videamus iam Lutheri fidem ad tam paucos redactam, sic vt Sectores eius nomen eius erubescant, Euangelicorum, Reformatorum, & similibus nominibus se insignientes: imo rami seu stiones ex hac arbore enati iam multo amplius se diffundunt, quam ipse truncus. Nam quemadmodum malus Cydonia in altum se erigere ac ramos dilatare non quod pomorum grauitate deprimatur ad terram: sic infausta Lutheranae Hæreseos arbor excrecere non potuit, tor malis fructibus & aliis Hæresibus cito ex ea enatis. Sed ad historię filium redeamus. Luthero ob erroris pertinaciam complices sui mirifice congratulati sunt. Et verissime ille postea scripsit, Nullum Hæresiarcham umquam existisse qui sententiam mutarit, & ad Ecclesiam redierit. (a) Esse enim hoc peccatum in Spiritum sanctum: ac Dei permisso fieri vt obstinatè illi in hæresi sua moriantur, secundum illud Esaiæ: *Oculos habent, & non vident; aures habent, & non audiunt.* A Christo nullum Pontificum aut Scribarum, sed discipulos tantum; nec ab vilo Propheta Pseudopropheta fuisse conuersum. Hoc modo Lutherus ira & indignatione plenus è Conuentu VVormaticensi digressus est, quem ille postea magnum Agonem, circum, pulueremque, gloriæ denique triumphum appellauit; sibi ipsi iratus, quod tam stulta humilitate (sic enim atebat) vsus esset. Suaferant nonnulli vt captiuus detineretur: sed Imperator fidem ei datam seruare voluit: Quamuis vero mandasset ei Cæsar, ne in itinere concionaretur aut scriberet; Lutherus tamen huius mandati immemor aut contemtor, & publice Isenaci in Thuringia concionatus est 3. May. ac retro ad Principes Fridemburgo scripsit. Remisit etiam Caduceatorem seu Fecialem Imperatoris, ne ipsius actionum esset arbiter. Fama quoque tum sparsa fuit, Lutherum fuisse captum, violata fide publica & saluo conductu: vt scilicet populi animus & tentaretur simul & commoueretur. Delituit deinde in arce Alstatteni satis munita, dicta VVarteberga in quam à duobus nobilibus viris laruaris & eorum binis ministris, in Silva inter Isenacum & VVittebergam ex condito quasi captus sub mediam noctem iu-

su Friderici Electoris Saxonie inductus fuit accepto à Duce Saxonie mandato ne inde digrederetur, quod nihil ei tutum videretur, per publicum Cæsaris Edictum proscripto: quod dictum hoc loco, vtpote res multas ad historiam hanc pertinentes particulatim explicans, adscribendum putauit.

CAROLI V. IMPERATORIS
contra Lutherum eiusque nouam doctrinam Edictum propositum Anno
1521. 8. Maij.

CAPVT XIV.

ARGUMENTUM.

- I. Quod munus sit vel esse debeat Imperatoris.
- II. Lutherus noua hæreseos auctor.
- III. Lutherus antiquarum hæreseon renouator.
- IV. Varia Imperatoris antequam sententiam contra Lutherum pronuntiaret, considerationes.
- V. Imperatoris contra Lutherum Resolutio.
- VI. Imperatoris de non legendis vel imprimendis Lutheri libris Edictum.

I. CAROLVS V. diuina fauente Clementia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germania, Hispaniarum, vtriusque Sicilia, Hierusalem, Vngaria, Dalmatia, Croatia, &c. Rex: Archidux Austria, Dux Burgundia, Brabantia, Styria, Carinthia, Carniola: Comes Habspurgi, Flandria, & Tyrolis &c. Vniuersis & singulis sacri Romani Imperij Electoribus, aliisque Principibus tam Ecclesiasticis quam secularibus: Archiepiscopis, Episcopis, Prælatibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, Clientibus, Præfectis, Præsibus, Iudicibus, Scultetis, Burgimagistris, Consulibus, Scabinis Ciuitatum, Oppidorum, Villarum, Terrarum, & quorumuis aliorum locorum Communicatibus: nec non Vniuersitatum Studiorum Gymnasiorum Rectoribus, & locorum tenentibus, seu Officialibus eorundem, ac Cateris quibuscumque nobis, tam iure sacri Imperij quam hæreditario, aut alio quocunque modo subiectis: & fidelibus dilectis, cuiuscumque status, gradus, aut conditionis sint, & ad quos presentes, vel earundem exempli, nostro, vel alicuius Prælati Ecclesiastici sigillo, sine etiam publici Notarij manus subscriptione, communicatum peruenerit, gratiam Casaream, & omne bonum. Ad veri Romanorum Imperatoris officium pertinet, non solum fines huius sacri Imperij: quod præde-

a Lib. I. contra Oecolamp. & Zuingl.

cessor